

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ І ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

На правах рукопису

ТИМОФЄЄВА Тетяна Омелянівна

УДК 338.47: 656.2

РОЗРОБКА МЕХАНІЗМУ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

08.00.03 - Економіка та управління національним господарством

Д и с е р т а ц і я
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК
доктор економічних наук,
проф. Позднякова Л.О.

Харків – 2009

ЗМІСТ

.....	стор.
Вступ.....	4
Розділ 1. Методологічні основи щодо проблеми оцінки та підвищення рівня економічної безпеки.....	11
1.1. Сутність та зміст економічної безпеки.....	11
1.2. Аналіз сучасних методик оцінки рівня економічної безпеки.....	30
1.3. Особливості формування механізму економічної безпеки залізничного транспорту.....	42
1.4. Підґрунтя розроблення понятійного апарату змісту економічної безпеки залізничного транспорту.....	57
Висновки розділу 1.....	64
Розділ 2. Аналіз роботи залізничного транспорту України з позиції забезпечення економічної безпеки держави.....	66
2.1 Роль залізничного транспорту в забезпеченні економічної безпеки держави.....	66
2.2. Аналіз обсягових показників роботи залізничного транспорту України.....	80
2.3. Аналіз якісних показників роботи залізничного транспорту України.....	88
2.4. Аналіз роботи та використання рухомого складу.....	95
2.5. Аналіз фінансово-економічних показників роботи залізничного транспорту України.....	99
Висновки розділу 2.....	108
Розділ 3. Розроблення теоретичних положень щодо механізму забезпечення економічної безпеки залізничного комплексу.....	111
3.1. Етапи становлення та складові організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту.....	111
3.2. Моделювання показників економічної безпеки залізничної галузі.....	134
3.3. Основні напрямки підвищення рівня економічної безпеки залізничного комплексу України.....	185

Висновки розділу 3.....	170
Висновки.....	172
Додаток А.....	174
Додаток Б.....	211
Додаток В.....	212
Список використаних джерел.....	218

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах питання забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту займає одне з перших місць. Передумовами появи ряду проблем залізничної галузі стали різні перетворення в економіці країни, які і зумовили множинні зміни в діяльності залізничних підприємств і залізничного транспорту в цілому. До цього для галузей народного господарства держави була властива стабільність і прогнозованість явищ зовнішнього і внутрішнього характеру, на тривалий проміжок часу. Підприємства народного господарства були захищені від впливу всіх негативних чинників державою. Для залізничної галузі цей факт мав одну з головних умов ефективної діяльності її підприємств – забезпеченість необхідними обсягами робіт, оскільки види транспорту, які використовували підприємства народного господарства при перевезенні своєї продукції, визначалися незалежно від бажання самих підприємств. І перевага тут належала залізничному транспорту.

Перетворення в економіці України приводять до прояву як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, які можуть вплинути на діяльність залізничного транспорту як позитивно, так і негативно.

У цих умовах виникає необхідність своєчасного передбачення і реагування на будь-які зміни як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. Рішення таких задач саме й лежить в основі забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту.

Проблеми забезпечення економічної безпеки на різних її рівнях знаходяться в центрі уваги вчених. Основні дослідження в цьому напрямку відображено в роботах таких вчених як, Г. Пастернак-Таранущенко, С. Мочерній, О. Плотнікова, Г. Дарнопих, А. Ревенко, В. Ларін, А. Іларіонов, Е. Олейников, В. Духов, М. Капустін, А. Архипов, А. Городецький, Б. Михайлов, А. Татаркін, О. Романов, А. Куклін, Е. Коротков, А. Беляєв, В. Сенчагов, П. Іващенко, С. Тютюнников, В. Пономаренко, Т. Клебанової, Н. Чернова, Р. Кожевников,

Є. Виноградов, В. Шликов. Дослідженнями в напрямку забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту та забезпечення її окремих складових займалися такі вчені: І. Плєтнікова, Д. Ковальов, Т. Сухорукова, Л. Йожкін, А. Чічін, А. Новікова, Р. Кожевніков, Л. Кочнєва, Є. Виноградов.

Не занижуючи досвіду зазначених вчених, відзначимо, що ця проблема все ж недостатньо вивчена, тому актуальним є дослідження розроблення теоретичних основ щодо проблеми визначення, оцінки і прогнозування розвитку стану залізничного транспорту за допомогою найважливіших показників і індикаторів його функціонування з погляду забезпечення його економічної безпеки під впливом різноманітних негативних проявів зовнішнього і внутрішнього характеру.

Об'єктивна необхідність удосконалення діючої системи та розроблення механізму, який забезпечує економічну безпеку залізничного транспорту, і зумовила вибір теми дисертаційної роботи, визначила предмет, об'єкт, основну мету і завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Напрямок дисертаційного дослідження обрано відповідно до тематики науково-дослідної роботи кафедри „Економіка залізничного транспорту” в Українській державній академії залізничного транспорту. Тема дисертаційної роботи затверджена вченою радою факультету економіки транспорту УкрДАЗТ.

Основні дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт УкрДАЗТ і використано у держбюджетній темі за № 34/3-06Б, УДК: 656.2.001.73, «Наукове обґрунтування доцільності проведення реструктуризації збиткових підприємств залізничного транспорту» (номер держреєстрації 0106U004120).

Мета дослідження полягає в:

- поглибленні існуючих теоретичних підходів визначення рівня економічної безпеки залізничного транспорту;
- розробленні нових теоретичних узагальнень щодо моделювання механізму визначення рівня економічної безпеки залізничного транспорту.

Мета дослідження обумовлена вирішенням таких задач:

- визначити сутність економічної безпеки на різних її рівнях;
- проаналізувати теоретичні та практичні підходи щодо визначення рівня економічної безпеки;
- обґрунтувати доцільність визначення економічної безпеки на залізничному транспорті;
- визначити роль залізничного транспорту в забезпеченні економічної безпеки держави;
- провести комплексний аналіз роботи залізничного транспорту з метою виявлення основних загроз його економічної безпеки;
- визначити фактори впливу на складові економічної безпеки залізничного транспорту та систематизувати загрози;
- розробити систему показників щодо оцінки економічної безпеки залізничного транспорту та класифікувати їх за складовими;
- розробити пропозиції щодо оцінки економічної безпеки залізничного транспорту та механізму її реалізації;
- розробити пропозиції щодо механізму забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту.

Об'єктом дослідження є процеси, які відбуваються на залізничному транспорті та забезпечують економічну безпеку залізниць.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та методичні основи забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту.

Методи дослідження. У роботі використані такі методи дослідження: системний підхід (визначення складових економічної безпеки залізничного транспорту), абстрактно-логічний (теоретичне узагальнення та формування висновків), експериментальний (формування концепції забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту), логічного моделювання (визначення коефіцієнтів за окремими складовими економічної безпеки залізничного транспорту), графічний метод (проведення комплексного аналізу роботи залізничного транспорту), експериментальний метод (обґрунтування

отриманих коефіцієнтів), метод експертних оцінок (отримання значення вагових коефіцієнтів) та загальнонаукові методи теоретичного узагальнення і порівняння.

Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань забезпечення економічної безпеки на рівні держави, регіону, галузі та окремого підприємства, законодавчі та нормативні акти України, статистичні дані Укрзалізниці та залізниць, внутрішньовідомча документація Укрзалізниці.

Інформаційну базу дослідження склали Конституція України та інші закони України, статистична база даних Міністерства транспорту та зв'язку України, новітні публікації українських і зарубіжних авторів, результати дослідження статистичних, звітних та оперативних даних Укрзалізниці та залізниць відносно роботи залізничного транспорту України за період з 1991 - 2007 рр.

Наукова новизна полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні механізму підвищення рівня економічної безпеки залізничного транспорту. При цьому отримано результати:

вперше:

- розроблено модель визначення рівня економічної безпеки залізничного транспорту України, яка складається з основних послідовних етапів та реалізується через механізм управління чинниками, що дозволяє визначити рівень та потенціал залізничного транспорту;

удосконалено:

- понятійний апарат: "ресурси економічної безпеки", "потенціал економічної безпеки", "рівень розвитку економічної безпеки", що дозволило розширити підґрунтя для розроблення механізму оцінки сучасного стану економічної безпеки залізничного транспорту;

- схему загроз фінансової, техніко-технологічної, правової, кадрової, інформаційної, екологічної та охоронної складових економічної безпеки

залізничного транспорту. На відміну від існуючих схем, загрози визначаються з урахуванням особливостей господарської діяльності залізничного транспорту;

- класифікацію взаємозв'язків економічної безпеки різних рівнів (міжнародної, національної, держави, галузі, підприємства). За рахунок чого було визначено, що кожний з представлених рівнів має свої певні способи забезпечення економічної безпеки, залежні від набору чинників, які впливають і постійно змінюються, кожний з яких, впливаючи на окремо взятий рівень, приводить до різних змін (у вигляді появи нових негативних чинників) на решті рівнів;

дістало подальшого розвитку:

- фактори впливу (загрози) на рівень економічної безпеки залізничного транспорту за рахунок того, що на кожну складову економічної безпеки впливає безліч чинників внутрішнього та зовнішнього характеру;

- модель ресурсного потенціалу залізничного транспорту, яка складається з сукупності чинників, згрупованих в окремі блоки: капіталу, персоналу, інформації і технологій, техніки, обладнання та прав.

Практичне значення отриманих результатів. Розроблено методологічні підходи щодо визначення рівня економічної безпеки залізничного транспорту. Це дозволяє підприємствам залізничного транспорту впроваджувати науково-обґрунтовані заходи, які направлені на підвищення рівня економічної безпеки залізничного транспорту .

Впровадження запропонованих методологічних основ дозволяє скоординувати роботу на підвищення рівня економічної безпеки залізничного транспорту.

Основні положення дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Української державної академії залізничного транспорту на факультеті економіки транспорту та її Інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів та факультету підвищення кваліфікації при викладанні дисциплін «Основи економіки транспорту», «Економіка

залізничного транспорту», «Планування діяльності підприємств залізничного транспорту», «Економіка вагоноремонтного виробництва».

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження доповідались на: II Міжнародній науковій конференції «Проблеми економіки транспорту» (Дніпропетровськ, 2002); III Міжнародній науковій конференції «Проблеми економіки транспорту» (Дніпропетровськ, 2003); міжнародній науково-практичній конференції «Економічна безпека держави: стан, проблеми, напрямки зміцнення» (Харків, 2005); 67-й міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку залізничного транспорту» (Дніпропетровськ, 2007); VII Міжнародній науковій конференції «Проблеми економіки транспорту» (Дніпропетровськ, 2008); міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія забезпечення сталого розвитку України» (Київ, 2008); III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми економіки та управління на залізничному транспорті» (Судак, 2008); I науково-практичній конференції «Маркетинг і логістика в системі менеджменту пасажирських перевезень на залізничному транспорті» (Сімферополь, 2008).

Особистий внесок здобувача. Основні положення і висновки дисертаційної роботи обґрунтовані та отримані автором на підставі вивчення, аналізу й узагальнення теоретичних досліджень і практичного досвіду з питань забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту. Особистий внесок здобувача в наукові та практичні результати, що отримані у співавторстві, є таким: в роботі [5] розглянуто найважливіші фактори впливу на економічну безпеку залізничного транспорту.

Публікації. Результати дослідження опубліковані в 16 працях, у тому числі 5 наукових статей у фахових наукових виданнях. Загальний обсяг робіт 2,39 друк. арк., з них особисто автору належить 2,11 друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків. Основний зміст викладено на 174 сторінках.

Робота містить 52 рисунки, 23 таблиці, 3 додатки, перелік використаних джерел (179 найменувань).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Губський Б.В. Економічна безпека України: методологія виміру , стан і стратегія забезпечення / Губський Б.В. – К.: ДП „Укрархбудінформ”, 2001. – 122 с.
- 2 Мунтіян В.І. Економічна безпека України / Мунтіян В.І. – К.: Вид-во КВІЦ, 1999. - 462 с.
- 3 Забродский В.А. Собственность, экономическая безопасность и государство / Забродский В.А., Кизим М.А. - Х.: АО "Бизнес Информ", 1997. – 96 с.
- 4 Коротков Э.М. Управление экономической безопасностью общества / Коротков Э.М., Беляев А.А. // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. - №6. – С. 8-26.
- 5 Пастернак-Таранущенко Г. Економічна безпека держави: проблеми та механізми їх розв'язання / Пастернак-Таранущенко Г. // Вісник НАН України. – 1998. - № 11-12. – С. 67-71.
- 6 Федосеев В.Н. Предупреждение чрезвычайных ситуаций и ликвидация их последствий / Федосеев В.Н. // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. - №6. – С. 72-79.
- 7 Клебанова Т.С. Моделирование экономической динамики / Клебанова Т.С., Дубровина Н.А., Полякова О.Ю. и др. - Х.: Издательский дом "ИНЖЭК", 2004. – 244 с.
- 8 Карась Л. Принятие управленческого решения с учетом риска //Проблемы теории и практики управления / Карась Л. – 1993. - № 3. – С. 69-71.
- 9 Чернова Г.В. Практика управления рисками на уровне предприятия / Чернова Г.В. – К., 2000. - 164 с.
- 10 Чистилин Г. Проблемы самоорганизации в переходной экономике / Чистилин Г. // Экономика Украины. – 200. - №3. – с.57-63. - №4. - С.4-13.
- 11 Аврамова Е. Адаптация промышленных предприятий к рыночным условиям / Аврамова Е., Гурков И. // Вопросы экономики. – 1996. - №11. – С. 145-152.

- 12 Пономаренко В.С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование / Пономаренко В.С., Клебанова Т.С., Чернова Н.Л. - Х.: ИД "Инжек", 2004. – 143 с.
- 13 Пастернак-Таранущенко Г. Економічна безпека держави. Введення до екосистейту / Пастернак-Таранущенко Г. // Вісник НАН України. - 1994. - № 5. – С. 23-28.
- 14 Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. - К.: Либра, 2003. – 279 с.
- 15 Пастернак-Таранущенко Г. Безопасность: система, подсистема, оценки, новое оружие / Пастернак-Таранущенко Г. // Экономика Украины. – 2000. - №12. – С.55-59...
- 16 Огнев А.П. Международная экономическая безопасность: проблемы и пути решения / Огнев А.П. - М.: Общество "Знание", 1989. – 40 с.
- 17 Стратегия национальной безопасности США. Стратегия вовлеченности в международные дела и распространение демократии в мире /Пер.//Независимая газета. - 26 октября 1994. - С. 4-5.
- 18 Пастернак-Таранущенко Г. Результаты исследования путей обеспечения экономической безопасности Украины / Пастернак-Таранущенко Г. // Экономика Украины. – 1999. - № 2. – С. 21-28.
- 19 Ревенко А. Проблемы формирования национальной экономической безопасности Украины / Ревенко А. // Экономика Украины. – 1993. - № 11. – С.15-16.
- 20 Мочерний С.В. Економічна безпека в контексті державного суверенітету України / Мочерний С.В., Плотніков О. //Економіка України. – 1998. - № 4. – С. 4-12.
- 21 Дарнопих Г.Ю. Сучасні проблеми економічної безпеки України / Дарнопих Г.Ю. // Вісник Академії правових наук України. – 1998. - № 1. – С. 142-150.
- 22 Цай Т.Н. Конкуренция и управление в условиях рынка / Т.Н.Цай, П.Г.Грабовий, Марашда Бассам Сайел. – М.: АЛАНС, 1997. – 288 с.

- 23 Ларин В. Безопасность развития и развитие безопасности / Ларин В. // Свободная мысль. – 1996 - № 7. – С. 37-43.
- 24 Кистерский Л.Л. Международная экономическая безопасность: внешнеторговый, валютно-финансовый и энергетический аспекты / Кистерский Л.Л., Гайдучок И.Г., Полунеев Ю.В. – АН Украины. – К.: Наукова думка, 1991. – 182 с.
- 25 Куркин Н.И. Управление экономической безопасностью развития предприятия: Монография / Куркин Н.И. – Днепропетровск: АРТ-ПРЕСС, 2004. – 452 с.
- 26 Иванов Е. Экономическая безопасность России / Иванов Е. // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. - №11. – С. 44-51.
- 27 Сенчагов В. Экономическая безопасность как основа обеспечения национальной безопасности России / Сенчагов В. // Вопросы экономики. – 2001. -№8. – С. 64-80.
- 28 Ермошенко Н. Определение угрозы национальным интересам государства в финансово-кредитной сфере / Ермошенко Н. // Экономика Украины. – 1999. - №1. – С. 4-12.
- 29 Ермошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / Ермошенко М.М. – К., 2001. – 309 с.
- 30 Павловський М. Засади національної безпеки України на перехідному етапі / Павловський М. // Голос України. – 1997, 3 квітня. – С. 6.
- 31 Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е.А.Олейникова. - М.: Интел-синтез, 1997. – 279 с.
- 32 Новікова А.М. Україна в системі міжнародних транспортних коридорів / Новікова А.М. - К. 2003. – 493 с.
- 33 Барановський О. Визначення показників економічної безпеки / Барановський О. // Економіка. Фінанси. Право. – 1999. - №8. – с.14-16.
- 34 Кошкин В.И. Управление государственной собственностью / Кошкин В.И. – М.: Инфра-М, 1997. – 490 с.
- 35 Мочерний С.В. Основы экономической теории / Мочерний С.В., Симоненко В.К. и др. - М.: Интел-синтез, 2002. – 347 с.

- 36 Економічна безпека бізнесу: Альбом до семінару. –К.: Б.И., 1997. – 216 с.
- 37 Закон України „Про основи національної безпеки України”.
- 38 Сухорукова Т.Г. Концептуальний взгляд на економічну безпеку підприємства / Сухорукова Т.Г. // Залізничний транспорт України. – 1998. - № 2-3. – С. 9-13.
- 39 Татаркин А. Економічна безпеку як об'єкт регіонального дослідження / Татаркин А., Романова О., Куклин А. и др // Вопросы экономики. – 1996. - №5. – С. 78-89.
- 40 Мазур А. Методологічні аспекти становлення і розвитку регіональної економіки / Мазур А. // Економіка України. – 2000. - №4. - С. 44-49.
- 41 Мау В. Очерки политической экономии российских регионов/ Мау В., Ступин В. // Вопросы экономики. – 1995. - №10. – С. 29-46.
- 42 Кремлев Н.Д. Вопросы оценки экономической безопасности региона / Кремлев Н.Д., Федоров В.Г., Сергеев М.Ф. // Вопросы статистики. – 2001. - №2. – С. 42 – 48.
- 43 Дорогов Н. Региональная экономика в системе рыночных отношений (методологические аспекты управления) / Дорогов Н. //Проблемы теории и практики управления. – 1997. - №4. – С. 66-70.
- 44 Левицкая Л.П. Гибкость предприятия как фактор обеспечения его экономической безопасности / Левицкая Л.П., Дроздова И.И. // Экономика железных дорог. – 2004. - №6. – С. 55-62.
- 45 Кожевников Р.А. Экономическая безопасность железнодорожной отрасли / Кожевников Р.А., Виноградов Е.В. // Экономика железных дорог. – 2004. - №4 - С. 20-29.
- 46 Ковальов Д. Кількісна оцінка рівня економічної безпеки підприємства / Ковальов Д., Плетнікова І. // Экономика Украины. – 2001. - №4 - С. 35-40.
- 47 Сліпченко В.Г. Еколого-економічні збитки: кількісна оцінка / Сліпченко В.Г., Бридун С.В. та ін. - К.: Політехніка, 2001. – 215 с.

- 48 Бухвальд Е. Макроаспекты экономической безопасности: факторы, критерии и показатели / Бухвальд Е., Гловацкая Н., Лазаренко С. // Вопросы экономики. – 1994. - №12. – С. 25-36.
- 49 Николаюк С.І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності / Николаюк С.І., Никифорчук Д.Й. - К.: КНТ, 2005. – 319 с.
- 50 Куркін М.І. Позиціонування проблем захисту інноваційної діяльності в управлінні економічною безпекою підприємства / Куркін М.І. // Науковий вісник Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка. Економіка і регіон. – 2007. - №1 (12). – С.36-39.
- 51 Самсонов К. Элементы концепции экономической безопасности / Самсонов К. // Вопросы экономики. – 1994. - №12. – С. 14-24.
- 52 Экономика предприятия: Учеб. пособие / Под общ. ред. д. э. н., проф. Л.Г.Мельника. – Сумы: ИТД Университетская книга, 2002. – 632 с.
- 53 Куркін М.І. Стабільність інформаційної системи підприємства: прозорість і економічна безпека / Куркін М.І. // Научно-технический журнал Харьковского национального университета радиоэлектроники. Радиоэлектроника и информатика. – 2007. - №1 (36). – С. 69-71.
- 54 Межох З.П. Экономическая безопасность и страхование риска / Межох З.П. // Мир транспорта. -2003. - №1. – С. 76-80.
- 55 Кожевников Р.А. Макрооценка экономической безопасности на железнодорожном транспорте / Кожевников Р.А., Кочнева Л.Ф., Виноградов Е.В. // Железнодорожный транспорт. – 2003. - №8 - С. 64-68.
- 56 Терешина Н.П. Методы оценки конкурентоспособности транспортной продукции с учетом внетранспортного эффекта / Терешина Н.П., Абрамов А.П. и др. // Экономика железных дорог. –2002. - №4. – С. 23-33.
- 57 Осипов В.М. Экономическая безопасность хозяйственных субъектов в России / Осипов В.М. // Эко. – 2004. – С. 148-158.
- 58 Перспективи інноваційного розвитку України //Зб.наук.ст.; За ред. Я.А.Жаліна. – К.: Альтерпрес, 2002. – С. 29.

- 59 Мачерет Д.А. Влияние транспорта на социально-экономическое развитие / Мачерет Д.А. // Экономика железных дорог. – 2003. – С. 16-30.
- 60 Концепция создания и функционирования международных транспортных коридоров в Украине на период до 2005 года. - К.: Трансполис ЛТД, - 1996. – 48 с.
- 61 Програма створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні // Урядовий кур'єр. - 1998. - №67-68. - С. 7-16.
- 62 Закон України про залізничний транспорт //Бюл. законодавства і юридичної практики України - 1998.— № 12. - С. 16 - 33.
- 63 Файоль А. Управление – это наука и искусство / Файоль А., Эмерсон Г., Тейлор Ф., Форд Г. – М.: Республика, 1992.
- 64 Мішечкін В.Г. Підвищення якості інформаційного забезпечення управління транспортом / Мішечкін В.Г., Юрченко О.В. та ін. // Залізничний транспорт України. – 2002. - №6. – С. 2-3.
- 65 Зуев А. Безопасность в виртуальном пространстве // Мировая экономика и международные отношения / Зуев А. – 2003. - №9. – С. 13-16.
- 66 Духов В.Е. Экономическая разведка и безопасность / Духов В.Е. - К.: ИМСО МО Украины, НВФ "Студцентр", 1997. - 175 с.
- 67 Чичин А.В. Экологические проблемы железнодорожного транспорта и пути их решения / Чичин А.В. // Экономика железных дорог. – 2001. - №9. – С. 84-88.
- 68 Задорожный В.Г. Экономическая безопасность и теневая экономика / Задорожный В.Г., Иващенко П.А., Тютюнникова С.В. – Х.: ХИБМ, 1999. – 208 с.
- 69 Устенко О.П. Теория экономического риска: Монография / Устенко О.П. – К.: МАУП, 1997. – 164 с.
- 70 Михасюк І. Ринок і економічна безпека України / Михасюк І. // Віче. – 1996. - № 10. – С. 78-81.
- 71 Сухорукова Т.Г. Экономическая безопасность и ее интеллектуальная составляющая как залог долговременного успеха на рынке / Сухорукова Т.Г. // Деловая жизнь. – 1998. - № 7-8. – С. 26-27.

- 72 Раздина Е. Экономическая безопасность фирмы – очередная мода или закономерность? / Раздина Е. // Деловая жизнь. – 1997. - № 2. – С. 6-7.
- 73 Карабанов Е. России нужна система безопасности предпринимательства / Карабанов Е. // Секьюрити. – 1996, февраль. – С. 4-5.
- 74 Верченко П.І. Аналіз зваженого середньгеометричного як функції корисності в проблемах прийняття рішень, обтяжених ризиком / Верченко П.І., Вітлінський В.В., Компаніченко О.С. // Вчені записки КНЕУ. – 1998. - Вип. 1. – С. 184-189.
- 75 Чернов В.А. Анализ коммерческого риска / Чернов В.А. / Под ред. М.И.Бакланова. - М.: Финансы и статистика, 1998. – 127 с.
- 76 Пастернак-Таранущенко Г. За законами "енергетичного світу" / Пастернак-Таранущенко Г. // Вісник НАН України, - 1994. - № 2. - С. 51-55.
- 77 Первозванский А.А. Математические модели в управлении производством / Первозванский А.А. - М., 1975. – 615 с.
- 78 Ежкин Л. Транспортная безопасность внешнеэкономического комплекса России / Ежкин Л. // Вопросы экономики. – 1994. - № 12. – С. 99-108.
- 79 Капустин М.П. Моделювання системи управління економічною безпекою підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук / Капустин М.П. – Донецьк: Донецький державний університет, - 1999. – 18 с.
- 80 Довідник основних показників роботи залізниць України. - К.: Транспорт України, 2002. – 40 с.
- 81 Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Абалкин Л. // Вопросы экономики. – 1994. - №12. – С. 4-13
- 82 Экономика предприятия / Под ред. О.И.Волкова. - М.: Инфра – М., 2001. – 519 с.
- 83 Бельков О.А. Понятийно-категориальный аппарат концепции национальной безопасности / Бельков О.А. //Безопасность. – 1994. - № 3. – С. 91-94.
- 84** Сухорукова Т.Г. Экологическая безопасность отечественных предприятий промышленности и транспорта / Сухорукова Т.Г., Токмакова И.В. // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2005. - №12. – С. 82-87.

- 85 Голев Ю.В. Упорядочение информационного пространства системы материально-технического обеспечения в рыночных условиях / Голев Ю.В., Хибриков Е.А. // Экономика железных дорог. –2002. - №6. – С. 85-89.
- 86 Кочнева Л.Ф. Количественная оценка экономических рисков при заключении договоров на организацию перевозок грузов / Кочнева Л.Ф., Золотов В.А. // Экономика железных дорог. –2002. - №6. – С. 54-59.
- 87 Бакаєв О.О. Транспортна галузь у системі кругообігу національної економіки / Бакаєв О.О., Кулик В.В. та ін. // Економіка транспорту. – 2002. - №2. – С. 2-10.
- 88 Мачерет Д.А. Проблемы эффективного управления производственной деятельностью и их особенности на железнодорожном транспорте / Мачерет Д.А. // Экономика железных дорог. –2002. - №4. – С. 6-22
- 89 Райзберг Б.А. Основы бизнеса / Райзберг Б.А. – М.: Ось-89, 1996. – 189 с.
- 90 Архипов А. Экономическая безопасность: Оценки, проблемы, способы обеспечения / Архипов А., Городецкий А., Михайлов Б. // Вопросы экономики. – 1994. - №12. – С. 36-44.
- 91 Бурцев В.В. Факторы финансовой безопасности России / Бурцев В.В. // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. - №1. – С. 55-69.
- 92 Аксенов И.М. Повышение конкурентоспособности железнодорожного транспорта / Аксенов И.М. // Залізничний транспорт України. – 2001. - №2. – С. 2-6.
- 93 Рывкина Р. Дисфункции государства и ослабление социальной безопасности населения России / Рывкина Р., Коленникова О. // Вопросы экономики. – 2000. -№2. – С. 67-75.
- 94 Кірпа Г.М. Основні напрямки поліпшення стану українських залізниць у сучасних умовах / Кірпа Г.М. // Залізничний транспорт України. – 2001. -№4. – С. 2-6.
- 95 Федюшин Ю.М. К проблеме обновления подвижного состава железных дорог Украины / Федюшин Ю.М., Пащенко Ю.Е. и др. // Залізничний транспорт України. – 2001. - №2. – С. 7-10.
- 96 „Укрзалізниця” ищет конкурентов // Транспорт. – 2001. - №4. – С. 31-33.

- 97 Плетникова И.Л. Обеспечение экономической безопасности железных дорог / Плетникова И.Л. // Вопросы экономики. - 2001. - №1. – С. 45-46.
- 98 Барановський О. Визначення показників економічної безпеки / Барановський О. // Економіка. Фінанси. Право. – 1999. - №8. – С. 14-16.
- 99 Илларионов А. Критерии экономической безопасности // Вопросы экономики. – 1998. - №10. – с.49
- 100 Новикова А.М. Модернизация транспортной системы России / Новикова А.М. // Залізничний транспорт України. – 2002. - № 1. – С. 22-25
- 101 Заблоцький Б.Ф. Економіка України / Заблоцький Б.Ф., Кокотко М.Ф. та ін. – Львів: ЛБКНБУ. – 1997. – 578 с.
- 102 Біда С. Державне регулювання галузевої структури економіки України / Біда С. // Економіка України. – 2001. - №5. – С. 30-36...
- 103 Концепция реструктуризации на железнодорожном транспорте Украины // Магистраль. – 1997. - №5. - С. 1-12.
- 104 Концепція економічної безпеки України. Інститут економічного прогнозування. Кер. проекту В.М.Геєць. – К., 1999. – 56 с.
- 105 Берлач А. Зміст і значення економічних методів боротьби з екологічними правопорушеннями / Берлач А. //Економіка. Фінанси. Право. – 1999. - №6. – С. 8-11.
- 106 Мукмиянова Т.А. На пути к стабильному развитию железнодорожной отрасли / Мукмиянова Т.А., Зубко А.П., Ткаченко О.П. // Залізничний транспорт України. – 2002. - №5. - С. 61-68.
- 107 Бинько И. Как обеспечить экономическую безопасность Украины? / Бинько И., Шлемко В. //Всеукраинские ведомости. – 1997. - № 138 (810). – С. 3-8.
- 108 Біла С. Тіньова економіка та її вплив на структурне трансформування українського виробництва / Біла С. // Економіка України. – 2000. - №10. – С. 54-61.
- 109 Барсуков В.С. Обеспечение информационной безопасности / Барсуков В.С. – М., 1996. – 271 с.
- 110 Бубнова Г.В. Мониторинг и анализ рынка транспортных услуг и его окружение / Бубнова Г.В. // Экономика железных дорог. – 2002. - №10. - С. 57-65.

- 111 Аксенов И.М. Особенности реструктуризации в современных условиях / Аксенов И.М., Пасечник В.В. // Залізничний транспорт України. – 2001. - №1. –С. 7-11.
- 112 Национальные железные дороги // Транспорт. – 2002. - №7. – С. 49-51.
- 113 Мазо Л.А. Экономическая оценка технического состояния основных производственных фондов / Мазо Л.А., Яндроловский Н.А., Горових Л.В. // Экономика железных дорог. – 2003. - №12. – С. 25-33.
- 114 Василькова Т.В. Переход к рынку: экономические отношения предприятий с государством / Василькова Т.В. – Донецк, 1997. – 126 с.
- 115 Фатхудинов Р.А. Конкурентоспособность организаций в условиях кризиса / Фатхудинов Р.А. - М.: Инфра-М, 2002. – 886 с.
- 116 Дикань В.Л. Реформирование экономики Украины и конкурентоспособность предприятий / Дикань В.Л. - Харьков: Основа, 1997. – 345 с.
- 117 Лисак І.О. Методичні положення з оцінки конкурентоспроможності підприємств транспорту / Лисак І.О. // Збірник наукових праць КУЕТ. Серія „Економіка і управління”, 2003. – Вип.4. – С. 22-27.
- 118 Гусев В.С. Экономика и организация безопасности хозяйствующих объектов / Гусев В.С., Демин В.А., Кузин Б.И. и др. - СПб.: Питер, 2004. – 288 с.
- 119 Проект "Концепции развития транспорта Украины" /Министерство транспорта Украины. - К., 1997. – 12 с.
- 120 Статистичний щорічник України за 2003 рік. /За ред. О.Г.Осауленко. - К.: "Консультант", 2004. – 631 с.
- 121 Ермошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / Ермошенко М.М. – К., 2001. – 309 с.
- 122 Кожевников Р. Экономическая безопасность и ее составляющая / Кожевников Р., Виноградов Е. // Мир транспорта. – 2004. - №2- С. 28-38.
- 123 Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень / Стеченко Д.М., Чмир О.С. - К. Знання, 2005. – 309 с.

- 124 Забродский В. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы / Забродский В., Капустин Н. // Бизнес-информ. – 1999. - №15-16. – С. 27-30.
- 125 Кашеев В.И. Обеспечение информационной безопасности коммерческого объекта / Кашеев В.И. // Системы безопасности. – 1995. - №5. – С. 8-12.
- 126 Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Ковалев Д., Сухорукова Т. // Экономика Украины. – 1998. - №10. – С. 48 – 51.
- 127 Ковальський В. Про підвищення рівня еколого-енергетичної безпеки України / Ковальський В., Голодніков О., Кузьменко В. // Економіка України. – 2000. - №10. – С. 34 – 41.
- 128 Козаченко А.В. Методические основы оценки уровня экономической безопасности предприятия / Козаченко А.В., Пономарев В.П. // Региональные перспективы. – 2003. - №2 – 3 (9 – 10). – С. 104 – 106.
- 129 Крысин А. Безопасность предпринимательской деятельности / Крысин А. – М., 1996. – 256 с.
- 130 Махонич И.В. Проблемы экономической безопасности Украины / Махонич И.В. // Вісник Східноукраїн. держ. ун-ту. – 1999. - №5(20). – С. 208 – 212.
- 131 Михайленко А. Механизм обеспечения экономической безопасности России / Михайленко А. // Российский экономический журнал. – 1996. - №4. – С. 119 -127.
- 132 Паламарчук О.І. Класифікація загроз економічної безпеки підприємства / Паламарчук О.І. // Зб. наук. праць Одеського держ. екон. ун-ту. – Одеса, 1999. – Вип. 3. – С. 63-68.
- 133 Сухорукова Т.Г. Место руководителя в системе обеспечения экономической безопасности предприятия / Сухорукова Т.Г. // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2005. - №12. – С.78-81.
- 134 Сухорукова Т.Г. Развитие интеллектуального потенциала на предприятиях транспорта / Сухорукова Т.Г., Украинская Л.О. // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2006. - №15-16. – С. 182-186.

- 135 Паламарчук О.І. Завдання обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємств / Паламарчук О.І. // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – Одеса, 2000. - №1. – С. 236 – 240.
- 136 Паламарчук О.І. Принципи і форми інтеграції функції обліку в посиленні економічної безпеки промислових підприємств: Автореф. дис. канд. ек. наук: 08.06.04 / Паламарчук О.І. - Луганськ, 2001. - 18 с.
- 137 Пастернак-Таранущенко Г. Экономическая безопасность Украины / Пастернак-Таранущенко Г. // Экономика Украины. – 1994. - №2. – С. 51 – 57.
- 138 Пономарев В.П. Влияние государственного регулирования деятельности промышленных предприятий на их экономическую безопасность / Пономарев В.П. // Ступенева підготовка фахівців в університеті на нові технології навчання, наукове забезпечення рішення регіональних проблем, економічних проблем / Зб. наук. праць Східноукраїнського держ. ун-ту. – Луганськ, 2000. – С. 127 – 128.
- 139 Пономарев В.П. Влияние эффективности маркетинга на уровень экономической безопасности предприятия / Пономарев В.П. // Маркетинг: теорія і практика: Зб. наук. праць Східноукраїнського держ. ун-ту. – Луганськ, 1999. – Вип.3. - С. 132 – 136.
- 140 Пономарев В.П. Защита интересов предприятия как основа его экономической безопасности / Пономарев В.П. // Економіка. Менеджмент. Підприємництво: Зб. наук. праць Східноукраїнського дер. ун-ту. –Луганськ, 2000. – Вип. 1. - С. 27 - 35.
- 141 Пономарев В.П. Концепция экономической безопасности предприятия / Пономарев В.П. // Бизнес-информ. – 1999. - №15-16. – С. 110 – 113.
- 142 Пономарев В.П. Структура механизма обеспечения экономической безопасности предприятия / Пономарев В.П. // Вісник Східноукраїнського держ. ун-ту. Сер. "Економіка" - 1999. – №5 (20). - С. 105 – 109.
- 143 Пономарев В.П. Экономическая безопасность акционерных обществ / Пономарев В.П. // Вісник Східноукраїнського держ. ун-ту. - 1999. – №3(18). - С. 267 – 272.

- 144 Пономарев В.П. Экономическая безопасность предприятия: сущность и критерии оценки // Вісник Східноукраїнського держ. ун-ту. – 1998. – №5. – Т.2. – С. 90 – 96.
- 145 Пономарев В.П. Забезпечення економічної безпеки підприємства як елемент сучасного менеджменту / Пономарев В.П. // Торгівля і ринок України. / Зб. наук. праць Донецького держ. ун-ту. економіки і торгівлі. – Донецьк, 1999. – Т.2. – Вип.9. – С. 170 – 175.
- 146 Раевский Г. Система экономической безопасности предприятия / Раевский Г. // Частный сыск, охрана, безопасность. – 1994. – №2. – С. 5 – 11.
- 147 Рябченко Е.П. Маркетинговая концепция экономической безопасности предприятия: Учеб. Пособие / Рябченко Е.П., Ковалев Е.В. – Харьков, 1998. – 144 с.
- 148 Снелбекер Д. Перспективи економічної безпеки та зростання в Україні / Снелбекер Д. // Економіст. – 2000. – №3. – С. 26 – 32.
- 149 Соловьев Э. Коммерческая тайна и ее защита / Соловьев Э. – М., 1995. – 112 с.
- 150 Тамбовцев В.Л. Объекты экономической безопасности России / Тамбовцев В.Л. // Вопросы экономики. – 1994. – №12. – С. 45 – 54.
- 151 Тамбовцев В.Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура проблемы / Тамбовцев В.Л. // Вестник Московского гос. ун-та. Сер. 6 "Экономика". – 1995. – №3. – С. 3 – 9.
- 152 Халяпин Д.Б. Основы защиты информации / Халяпин Д.Б., Ярочки В.И. – М., 1994. – 228 с.
- 153 Шаваев А.Г. Безопасность банковских структур / Шаваев А.Г. // Экономика и жизнь. – 1994. – №16. – С. 11 – 12.
- 154 Шаваев А.Г. Концептуальные основы обеспечения безопасности негосударственных объектов экономики / Шаваев А.Г. – М., 1994. – 281 с.
- 155 Шаваев А.Г. Криминологическая безопасность негосударственных объектов экономики / Шаваев А.Г. – М., 1995. – 223 с.
- 156 Шлыков В.В. Безопасность предприятия в условиях рынка / Шлыков В.В. – Рязань, 1997. – 134 с.

- 157 Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия / Шлыков В.В. – СПб, 1999. – 138 с.
- 158 Шлыков В.В. Экономическая безопасность предприятия (факторы влияния, анализ необходимости) / Шлыков В.В. //Машиностроитель. – 1995. - №1.– С. 31 - 34.
- 159 Шмален Г. Основы и проблемы экономики предприятия / Шмален Г. // Пер. с нем. – М., 1996. – 486 с.
- 160 Ярочкин В.И. Безопасность информационных систем / Ярочкин В.И. - М., 1996. - 197с.
- 161 Ярочкин В.И. Предприниматель и безопасность / Ярочкин В.И. – М., 1994. – 132 с.
- 162 Ярочкин В.И. Система безопасности фирмы / Ярочкин В.И. – М., 1997. – 185 с.
- 163 Чумарин И. Что такое кадровая безопасность компании? / Чумарин И. // Кадры предприятия. – 2003. - №2 – С. 24-28.
- 164 Тимофеева Т.Е. К вопросу об уточнении понятия экономической безопасности железнодорожного транспорта / Тимофеева Т.Е. // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. – Серія: Ефективність економіки промисловості і її вплив на транспорт. - Х., 2002. - № 565. – С. 39-40.
- 165 Тимофеева Т.Е. Функциональные составляющие экономической безопасности железнодорожной отрасли / Тимофеева Т.Е. // Вісник економіки транспорту і промисловості (збірник науково-практичних статей). – Х., 2004. - С. 154-157.
- 166 Тимофеева Т.О. Екологічні аспекти економічної безпеки залізничного транспорту / Тимофеева Т.О. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Шлях України до економічної безпеки». - Х.: ХНУВД, 2006. – С. 264-266.
- 167 Тимофеева Т.О. Інформаційна складова економічної безпеки залізничного транспорту / Тимофеева Т.О. // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна – Серія: Ефективність

економіки промисловості і її вплив на транспорт. - Х., 2006. - № 578. - С.52-58.

168 Тимофєєва Т.О. Основні напрямки підвищення рівня кадрової складової економічної безпеки залізничного транспорту / Тимофєєва Т.О. // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. – Серія: Стратегія економічного розвитку України: тенденції, пріоритети, перспективи. - Х., 2007. - № 789. - С.178-180.

169 Тимофєєва Т.Е. Взаимосвязь экономической безопасности государства и экономической безопасности железнодорожного транспорта / Позднякова Л.А., Тимофєєва Т.Е. // Збірник наукових праць Національного авіаційного університету – Серія: Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. - К., 2008. - №18. – С.185-190.

170 Тимофєєва Т.О. Вплив залізничного транспорту на економічну безпеку країни / Тимофєєва Т.О. // Тези доповідей II міжнародної наукової конференції «Проблеми економіки транспорту». - Д., 2002. – С.154.

171 Тимофєєва Т.О. Вплив залізничного транспорту на економічну складову безпеки країни / Тимофєєва Т.О. // Тези доповідей III міжнародної наукової конференції «Проблеми економіки транспорту». - Д., 2003. – С.45.

172 Тимофєєва Т.О. Шляхи підвищення безпеки залізничного транспорту України / Тимофєєва Т.О. // Тези доповідей V міжнародної наукової конференції «Проблеми економіки транспорту». - Д., 2005. – С. 56.

173 Тимофєєва Т.О. Проблеми забезпечення економічної безпеки на залізничному транспорті / Тимофєєва Т.О. // Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Економічна безпека держави: стан, проблеми, напрямки зміцнення». - Х.: ХНУВД, 2005. – С. 35-37.

174 Тимофєєва Т.Е. Предпосылки обеспечения экономической безопасности железнодорожной отрасли / Тимофєєва Т.Е. // Тези доповідей 67 міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку залізничного транспорту». - Д., 2007. – С.352-353.

175 Тимофєєва Т.О. Роль інформаційної складової в забезпеченні економічної безпеки залізничного транспорту / Тимофєєва Т.О. // Тези доповідей VII міжнародної наукової конференції «Проблеми економіки транспорту». - Д., 2008. – С. 164.

176 Тимофєєва Т.О. Наслідки екологічної складової економічної безпеки залізничного транспорту / Тимофєєва Т.О. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія забезпечення сталого розвитку України. - К.: РВПС України НАН України, 2008. – Ч.1. - С. 179-180.

177 Тимофєєва Т.О. Оптимальні методи забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту / Тимофєєва Т.О. // Тези доповідей 4 міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми міжнародних транспортних коридорів та єдиної транспортної системи України». /Вісник економіки транспорту і промисловості. – Х., 2006. – Спец. випуск. - С.79.

178 Тимофєєва Т.О. Принципи забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту / Тимофєєва Т.О. // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми економіки і управління на залізничному транспорті». - К.:ДЕТУТ, 2008. – С. 163.

179 Тимофєєва Т.О. Теоретичні підходи по економічній безпеці пасажирських перевезень / Тимофєєва Т.О. // Матеріали I науково-практичної конференції «Маркетинг і логістика в системі менеджменту пасажирських перевезень на залізничному транспорті». - К.:ДАЗТУ, 2008. – С. 82-83.